

TEATRELE GERMANE DIN TIMIȘOARA ȘI SIBIU

Primul gong al noii stagiuni teatrale răsună firesc astăzi, în 1968, în Timișoara și Sibiu, pentru publicul de limbă germană. Atît de firesc încît orice amînare a unei premiere spectatorii ar întîmpina-o cu nemulțumire.

Viața teatrală din România socialistă, atît de bogată și diversă, este structurată și pe existența activă a teatrelor naționalităților conlocuitoare, dintre care, cele de limbă germană din Banat și Transilvania vîd în anul întemeietor, de acum 15, respectiv 12 ani, mărturia elocventă a traducerii în viață a unei politici naționale cu adevărat leniniste, promovată cu consecvență de partidul și guvernul nostru și relevînd încă o dată temeiul umanist al noii societăți socialiste pe care o clădim toți cetățenii acestei țări, indiferent de naționalitate. Să luăm doar exemplul Timișoarei: este unicul oraș de pe continentul european care-și invită publicul în patru limbi (română, maghiară, germană și sîrbă) de a lua parte la miracolul cultural care se numește teatru. Se încrucișează aici, într-un singur oraș, iradiațiile a patru limbi și ale culturii lor teatrale, dînd naștere unei atmosfere dense, fecunde, de o specificitate ce nu poate fi ignorată.

Desigur, deschiderea celor două teatre de limbă germană a fost doar un element dintr-un vast și cuprinzător program. Dar cîte emoții nu s-au consumat atunci!

Prima premieră la Timișoara, 1953: *Elevii de la Karlsschule*, o dramatizare a biografiei lui Schiller, a fost jucată de un colectiv care, cu excepția a trei actori, era compus din amatori. La fel, în 1957, la Sibiu: *Mutter Courage* a lui Brecht, premieră (pe țară!) la un teatru de stat, jucată tot de amatori. Se spunea atunci că pe scenă era mai mult... curaj decît Brecht. Totuși, acest teatru nou creat, cu toate tradițiile teatrale existente în ambele orașe datînd din secolul al XVII-lea, era un teatru de tip nou, la baza căruia stau realități sociale cu totul noi, decurgînd dintr-o concepție revoluționară asupra relațiilor dintre oameni. Pentru a-și îndeplini menirea, acest teatru de tip nou se bucură de tot sprijinul — inclusiv de cel de ordin material — din partea partidului și statului nostru.

Astfel, s-au putut consolida și dezvolta atît la Timișoara cît și la Sibiu colective de o ținută artistică unanim recunoscută.

În privința repertoriului, concludent ne apare faptul că, de la bun început, s-a renunțat la producțiile facile cu funcție exclusiv distractivă. De la bun început s-a pornit de la exigențele și concepția înaltă a unui teatru de idei. Dramaturgia contemporană din țara noastră (trebuie să recunoaștem că cea locală, de limbă germană, este încă deficitară și de aceea așteptăm de la scriitorii germani de la noi, să-și încerce condeiele mai activ și pe tărîmul scrisului dramatic) a fost prezentă în aceste colective prin tîlmăcirii ale unor lucrări de prestigiu, ca: *Suflete tari* de Camil Petrescu sau

Trei generații de Lucia Demetriu, ca să nu cităm decit două din marea număr de scrieri dramatice românești. Pe lângă reușita artistică, reprezentarea lor are și meritul de a fi făcut cunoscute, într-o limbă de largă circulație, o seamă dintre cele mai valoroase piese ale dramaturgiei noastre. S-a jucat și Shakespeare, și Calderon de la Barca, și Molière, și Alecsandri, și Caragiale. Dar, precum e și firesc, ponderea în reprezentarea dramaturgiei clasice o are, aici, literatura germană: Lessing (*Emilia Galotti*, *Nathan cel înțelept*), Schiller (*Don Carlos*, *Intrigă și iubire*), Goethe (*Faust*), Kleist (*Ulciorul sfârșimat*). Timișorenii au redescoperit pentru publicul din țara noastră pe eminentul reprezentant al „teatrului popular vieneț”, Johann Nepomuk Nestroy, anticipând o tendință, care, în ultimii doi-trei ani, s-a impus pe toate scenele de limbă germană din Europa. Spectacolul cu *Lumpatius vagabundus*, prezentat în 1964 și la București, deține de altfel recordul de spectatori al acestei scene.

E vrednică de menționat atenția deosebită acordată de către ambele scene repertoriului pentru copii. Cel puțin o premieră, din totalul de 7—10 premiere dintr-o stagiune, este destinată micului spectator, fie că este vorba de dramatizarea unui basm al fraților Grimm, fie de povestea plină de haz și tilc a lui Max și Moritz (Wilhelm Busch.). Este o încercare de a contribui la atragerea tinerilor spre teatru, în procesul de educare artistică a noilor generații. În același cadru — deși pe alt plan de preocupări — se înscriu „serile de poezie” din Sibiu și spectacolele-studio din Timișoara. Importanța acestor inițiative se vedește cu atât mai mult, dacă ținem seama că cele două scene sînt într-un continuu turneu. Practic nu există localitate cu populație de limbă germană (în Transilvania sau Banat) care să nu fie cuprinsă în vasta lor rețea de turnee. În localitățile mai mari, din apropierea orașelor-sediū — Brașov, Mediaș, Făgăraș, de către teatrul din Sibiu; sau Arad, Teremia Mare, Deta, de cel din Timișoara — s-au înființat chiar un fel de microstagiuni: acolo spectacolele se dau cu regularitate. Așa fel că, pentru publicul din Mediaș, de pildă, colectivul sibian este tot „teatrul nostru”, ca și pentru cel din Sibiu. Schimbul de mari turnee de primăvară, întreprinse de timișoreni în Transilvania și de sibieni în Banat, a ajuns o tradiție frumoasă. Să adăugăm la acestea, „descoperirea” (făcută în cadrul unui turneu) a posibilității de a prezenta spectacole în aer liber: curțile interioare, străjuite de imense ziduri, ale cetăților țărănești săsești. *Nathan cel înțelept*, poemul plin de umanism al lui Lessing, prezentat în acest cadru, a devenit un eveniment cultural de neuitat. Pornind de la această experiență, s-a jucat comedia shakespeariană *Cum vă place* în minunata curte a palatului baroc Bruckenthal.

Există în cronică nescrisă a celor două scene germane momente care au rămas vii în memoria membrilor colectivelor. Vrei-nu vrei, la Sibiu ți se povestește despre ploaia torențială care s-a abătut asupra spectacolului în aer liber cu *Mutter Courage*, primul despre care s-a mai amintit. Era emoționant să vezi cum, în ciuda ploii, nimeni, nici spectatori, nici actori, n-a părăsit locul. Timișorenii au prezentat în premieră comedia *Se caută urgent un Shakespeare*, de față fiind autorul Heinar Kipphardt, care ulterior s-a impus pe plan mondial cu *Cazul Oppenheimer*. Aprecierile sale elogioase la adresa Teatrului German de Stat au fost pentru tînărul colectiv de o importanță majoră pentru viața teatrală de limbă germană din patria noastră socialistă. Mă refer la decernarea, din primăvara anului 1967, de ordine și medalii unui număr de 187 de oameni de teatru, dintre care 9 germani.

Aș cita, printre cei evidențiați cu acel prilej, un meritos membru al Teatrului German de Stat din Timișoara, secretarul literar Franz Liebhardt, pentru cuvintele sale ce ar putea constitui, la capătul acestor fugare notații, o încheiere semnificativă: „Nu întimplător, avînd în vedere multe domenii de creație ale omului în această țară mare, frumoasă și mîndră, se vorbește despre un miracol românesc. Existența celor două teatre germane de stat, faptul că ele înflouesc, se dezvoltă și se întăresc continuu, că ele sînt în stare să țină pasul cu viața teatrală generală din România, să dezbată pe scenă probleme majore ale existenței umane de astăzi — toate acestea țin pentru noi tot de miracolul românesc”.